Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

ΕΞΙ ΧΡΟΝΙΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΠΟΥ ΟΙ ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΙΣΕΒΑΛΑΝ ΣΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ. ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΦΟΡΜΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΥΣ ΑΝΤΑΡΤΕΣ, ΠΟΥ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ, ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΙ ΟΣΟ ΠΙΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΕΠΙΤΡΕΠΟΥΝ ΤΑ ΟΣΑ ΕΧΟΥΝ ΓΡΑΦΤΕΙ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΗ ΔΥΣΗ, ΑΦΟΥ ΟΙ ΑΜΕΣΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΙ ΔΕΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΥΝ ΜΕ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥΣ. Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΛΟΙΠΟΝ ΝΑ ΘΕΩΡΗΘΕΙ ΑΠΟ ΟΡΙΣΜΕΝΟΥΣ ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΣΑΝ ΜΟΝΟΠΛΕΥΡΟ, ΔΕΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΕΠΙΛΟΓΗ, ΑΛΛΑ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΙΑΘΕΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΥΝ ΚΑΤΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ.

του Τάσου Γκουριώτη

Το Mil Mi-24 Χάιντ είναι το κύριο όπλο των Σοβιετικων εναντίον των ανταρτών. Η τρομερή δύναμη πυρός που διαθέτει, σε συνδυασμό με την ευελιξία του, αποτελούν ιδανικό όπλο στον ανταρτοπόλεμο.

Στις 27 Απριλίου 1978, τα διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία μετέδωσαν μια είδηση που πέρασε στα «ψιλά» των περισσοτέρων εφημερίδων: Στο Αφγανιστάν ο Μωχάμετ Ταράκι, ηγέτης του μαρξιστικού κόμματος Χάλα, ανέτρεψε τον πρόεδρο της χώρας πρίγκιπα Νταούντ Χαν και ανέλαβε αυτός την εξουσία. Το πραξικόπημα έγινε με την υποστήριξη ανώτατων αξιωματικών του στρατού, οι οποίοι έδρασαν «υπό την υψηλή εποπτεία» Σοβιετικών αξιωματούχων της μυστικής υπηρεσίας Κα - Γκε - Μπε, όπως αποδείχτηκε αργότερα.
Από εκείνη την ημέρα άρχισε η αντίστροφη μέτρηση για τη σοβιετική εισβολή στη χώρα, που θα εκδηλωνόταν ακριβώς είκοσι μήνες αργότερα.
Πριν προχωρήσουμε για να εξετάσουμε τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εκδηλώθηκε η εισβολή και το τι επακολούθησε καλό θα ήταν να δούμε, πως το Αφγανιστάν έφτασε στις 27 Απριλίου του 1978. Η αναδρομή αυτή, θα μας βοηθήσει να καταλάβουμε τι σημαίνει μακροπρόθεσμη στρατηγική ενός κράτους και τον τρόπο με τον οποίο οι Σοβιετικοί «άλωσαν» σιγά - σιγά τις αφγανικές ένοπλες δυνάμεις και τις κρατικές υπηρεσίες χωρίς να ρίξουν ούτε μία σφαίρα. Επίσης θα κατανοήσουμε απόλυτα και το λατινικό ρητό: «Ο κάθε άνθρωπος είναι αρχιτέκτονας της μοίρας του...».

Η ΠΡΩΤΗ ΕΙΣΒΟΛΗ

Το ενδιαφέρον των Σοβιετικών για το Αφγανιστάν ήταν πολύ παλιό. Πολύ πριν γεννηθεί το σοβιετικό κράτος και μετονομαστούν οι πολίτες του από Ρώσοι σε Σοβιετικοί.
Σχεδόν σε όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα το Αφγανιστάν ήταν κάτω από την επικυριαρχία των Άγγλων. Ήταν βέβαια ανεξάρτητο κράτος από το 1747 με πολίτευμα την απόλυτη μοναρχία, αλλά οι Άγγλοι καθόριζαν την εξωτερική του πολιτική και είχαν τον τελευταίο λόγο στην άμυνα του κράτους.
Το 19ο αιώνα, αφού τα τσαρικά στρατεύματα κατέλαβαν το Τουρκεστάν, εξοντώνοντας εκατοντάδες χιλιάδες Τουρκεστανούς, άρχισαν να εποφθαλμιούν και το γειτονικό Αφγανιστάν. Από το 1839 μέχρι το 1907, τα στρατεύματα του Τσάρου διενεργούσαν συνεχώς επιδρομές στο αφγανικό έδαφος με απώτερο στόχο τη δημιουργία σταθερών βάσεων στο έδαφός του.
Το 1907 υπέγραψαν με τους Άγγλους μία συνθήκη, η οποία ανέφερε ότι το Αφγανιστάν βρίσκεται έξω από τη ρωσική σφαίρα επιρροής.
Το Μάιο του 1918 το γειτονικό Τουρκεστάν ανακηρύσσεται σοβιετική δημοκρατία. Το νέο καθεστώς ακολουθεί την τακτική του τσάρου και προσπαθεί να αποσπάσει εδάφη από το Αφγανιστάν. Οι προσπάθειες όμως αποτυγχάνουν γιατί αντιδρούν οι Δυτικοί. Οι Σοβιετικοί όμως δεν απογοητεύονται.
Τελικά το 1956 τους δίνεται η μεγάλη ευκαιρία: Οι ΗΠΑ αρνούνται να εξοπλίσουν τις αφγανικές ένοπλες δυνάμεις για να μην διαταραχθούν οι σχέσεις τους με την Περσία. Ο πρόεδρος Νταούντ στρέφεται τότε προς τους Σοβιετικούς, οι οποίοι δέχονται ευχαρίστως το ανέλπιστο «δώρο». Εκτός από όπλα, συρρέουν και χιλιάδες Σοβιετικοί «σύμβουλοι» και βαρύς μηχανικός εξοπλισμός για την κατασκευή σύγχρονου οδικού δικτύου στρατηγικής σημασίας.
Το δίκτυο ξεκινάει από την πρωτεύουσα Καμπούλ, απλώνεται σε όλες τις μεγάλες πόλεις και καταλήγει στα σύνορα του Αφγανιστάν με τη σοβιετική δημοκρατία του Τουρκεστάν.
Ένα χρόνο μετά την υπογραφή της συνθήκης φιλίας και συνεργασίας, ο Νταούντ Χαν εκθρονίζει τον εξάδελφό του εμίρη Ζαχίρ και ανακηρύσσεται πρόεδρος της χώρας. Μία από τις πρώτες του ενέργειες είναι η νομιμοποίηση του αφγανικού Κ. Κόμματος. Το 1975 οι Σοβιετικοί χορηγούν δάνειο 412 εκατομμυρίων δολαρίων για την κατασκευή έξι σύγχρονων αεροπορικών βάσεων, οι οποίες διευθύνονται μόνο από Σοβιετικούς. Οι Αμερικανοί φαίνεται να μην ανησυχούν. Δίπλα η Περσία του Ρεζά Παχλεβί είναι πιστή στη Δύση και πολύ ισχυρή. Άλλωστε το Αφγανιστάν κρίνεται ως «μη αμέσου στρατηγικής σημασίας» περιοχή.
Οι Σοβιετικοί ξέρουν ότι ήρθε η ώρα για να ανατρέψουν τον πρόεδρο Νταούντ και να προχωρήσουν απερίσπαστοι στην πραγματοποίηση των σχεδίων τους.

ΤΡΙΑ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑΤΑ - ΤΡΕΙΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΝΕΚΡΟΙ

Ο Μωχάμετ Ταράκι, ηγέτης του κόμματος «Χάλα», που εθεωρείτο η «δεξιά» πτέρυγα του

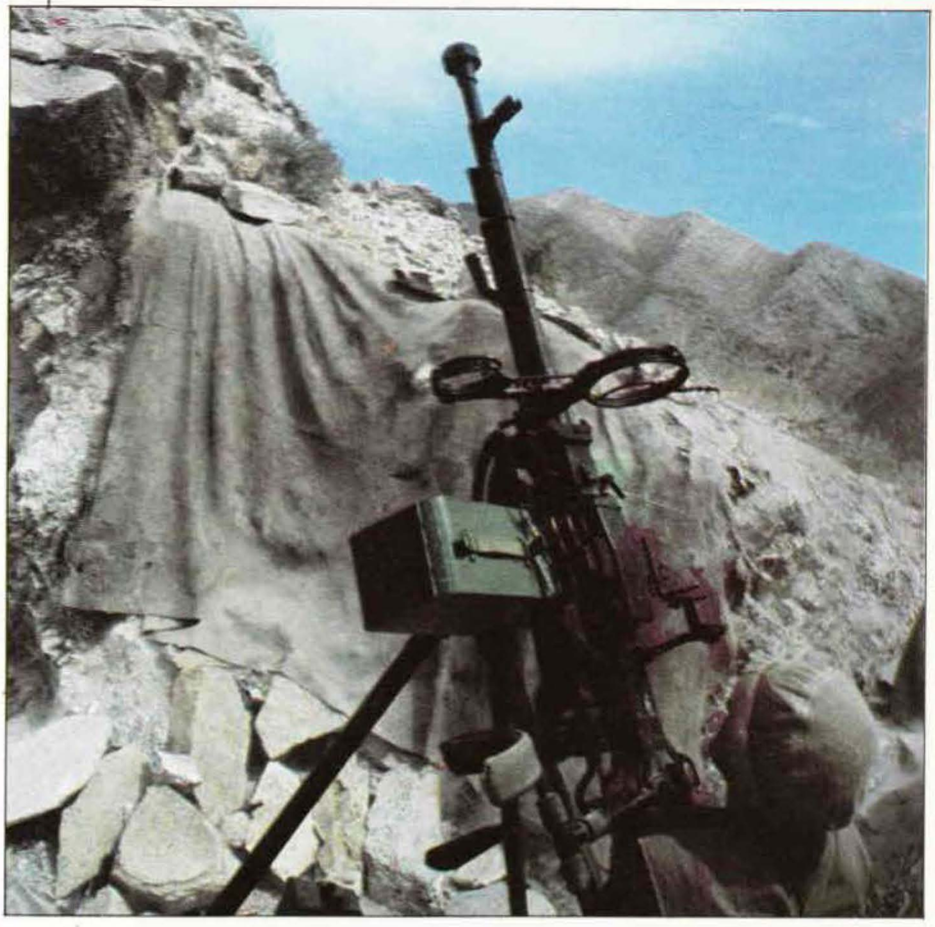
Το μεγαλύτερο μέρος του οπλισμού των ανταρτών προέρχεται από τα λάφυρα που κυριεύουν από τους Σοβιετικούς. Στη φωτογραφία ένας Μουτζαχεντίν οπλισμένος μ' ένα SVD των 7,62 mm. Το όπλο αυτό χρησιμοποιείται από τους Σοβιετικούς ελεύθερους σκοπευτές. Προσέξτε το απλό τηλεσκόπιο και τη μακριά κάννη. Το SVD έχει ευθεία βολή 800 μέτρα.

Τα άρματα των Σοβιετικών σε πολλές μάχες εναντίον των ανταρτών, έμειναν αχρησιμοποίητα. Αιτία το δύσβατο και ορεινό έδαφος της χώρας. Στη φωτογραφία μια ίλη T-62 τη στιγμή της καθημερινής επιθεώρησης, κάπου στο Αφγανιστάν.

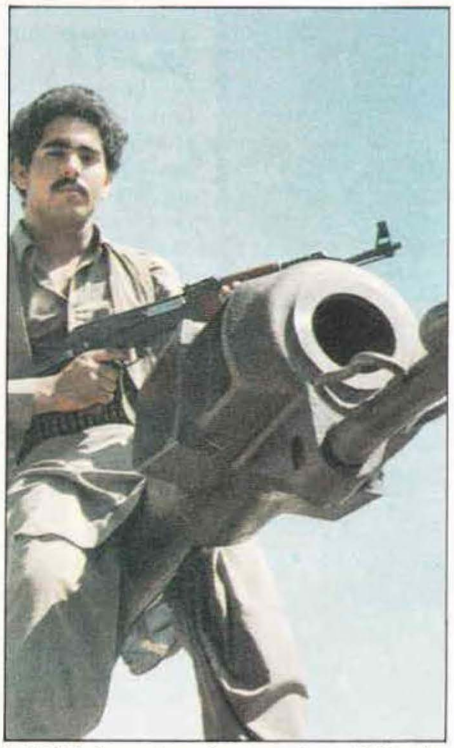
Ένα βαρύ αντιαεροπορικό πολυβόλο DShK 38/46 σημαδεύει τον ουρανό και ο αντάρτης που το χειρίζεται είναι έτοιμος να αναχαιτίσει τα σοβιετικά αεροσκάφη.

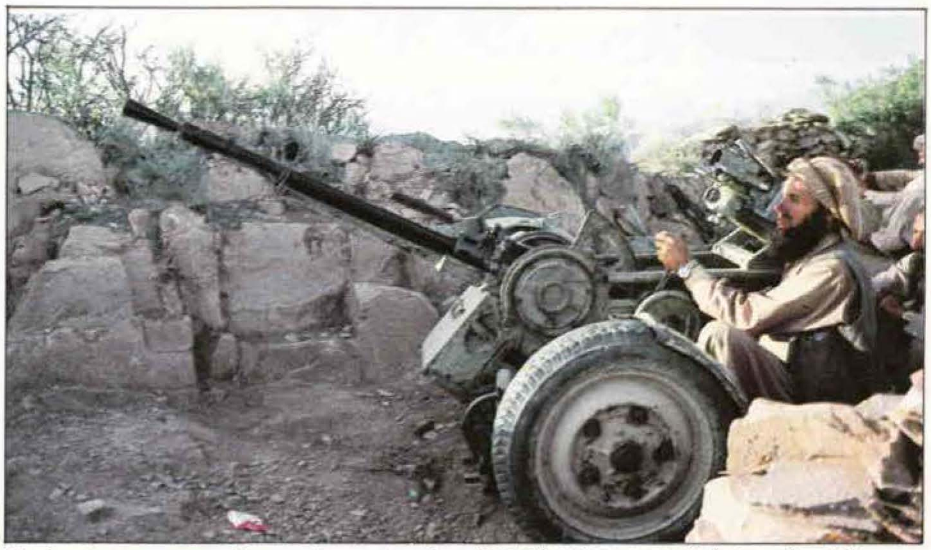
κομμουνιστικού κόμματος της χώρας, στις 27 Απριλίου 1978 ανέτρεψε με πραξικόπημα τον πρόεδρο Νταούντ, ο οποίος δολοφονήθηκε μέσα στο ανάκτορό του.

Τη διακυβέρνηση της χώρας ανέλαβε μια κυβέρνηση «Εθνικής Επανάστασης» με πρόεδρο τον Μωχάμετ Ταράκι. Το πραξικόπημα ακολούθησαν «εκκαθαριστικές» σφαγές αξιωματούχων της προηγούμενης κυβέρνησης και συγγενών του δολοφονημένου Νταούντ. Συνολικά εκτελέσθηκαν πάνω από 2.000 άτομα.

Τον Ιούνιο του 1978 ο ηγέτης του κόμματος «Παρτσάμ» Μαμπράκ Καρμάλ που αντιπροσώπευε τη σκληροπυρηνική πτέρυγα του αφγανικού Κ.Κ. ήρθε σε σύγκρουση με τον Ταράκι. Αιτία της σύγκρουσης η διαφωνία στο θέμα της αντιμετώπισης των μουσουλμάνων ανταρτών που μόλις είχαν κάνει την εμφάνισή τους. Άλλες πηγές αναφέρουν ότι βαθύτερη αιτία της σύγκρουσης ήταν ο φόβος του Ταράκι για πραξικόπημα εναντίον του. Ο Ταράκι αποφάσισε να λάβει «ριζικά» μέτρα. Στους Σοβιετικούς όμως κάτι τέτοιο δεν άρεσε. Ο Καρμάλ ήταν από τους πιστότερους φίλους τους στο Αφγανιστάν και μια εκκαθάρισή του πιθανόν να τους δημιουργούσε προβλήματα στο μέλλον, εκτός του ότι θα τους στερούσε από έναν πιστό σύμμαχο. Τελικά ο Ταράκι «πείθεται» να εγκαταλείψει τα σχέδιά του. Ο Καρμάλ όμως φεύγει από τη χώρα

Το AKS 74 είναι το νέο αυτόματο τουφέκι των Σοβιετικών. Δεν άργησε να γίνει και το νέο τουφέκι των... ανταρτών. Στη φωτογραφία ένας Αφγανός αντάρτης κρατάει με περηφάνεια ένα ολοκαίνουργο AKS, ενώ κάθεται πάνω σ' ένα Χόβιτζερ D-30.

Οι τελευταίες αντιαεροπορικές επιτυχίες των Αφγανών ανταρτών έχουν τρομοκρατήσει τους Σοβιετικούς. Τα ZSU-30, όπως αυτό της φωτογραφίας, αποτελούν το φόβητρο κυρίως των ελικοπτέρων.

και τοποθετείται πρεσβευτής στην Τσεχοσλοβακία.

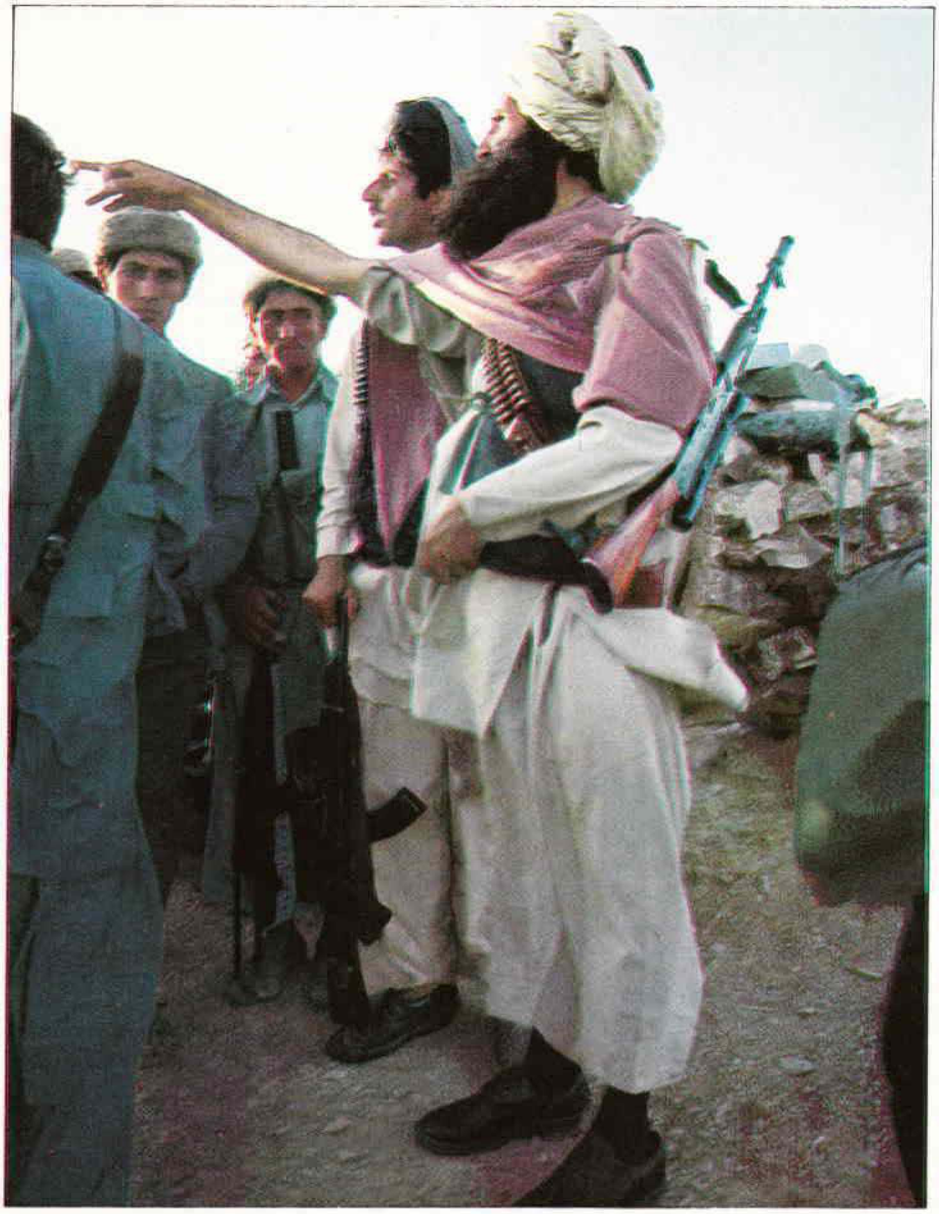
Στο μεταξύ ο Μωχάμετ Ταράκι προσπαθώντας να κρατηθεί πάση θυσία στην εξουσία διώχνει από τη θέση του υπουργού Αμύνης, υποπτέραρχο Καντέρ και αναλαμβάνει ο ίδιος το υπουργείο. Αυτή η κίνηση δεν άρεσε καθόλου στους Σοβιετικούς. Ο Καντέρ ήταν ένας από τους ηγέτες του Απριλιανού πραξικοπήματος και σύμφωνα με ορισμένες πηγές, ο σύνδεσμός τους με τον αφγανικό στρατό. Ο Ταράκι για να τους καθησυχάσει υπογράφει στις 6 Δεκεμβρίου 1978 μια συνθήκη φιλίας και αμοιβαίας βοήθειας με την ΕΣΣΔ.

Οι Δυτικοί, παραδόξως, δεν έδειξαν την παραμικρή ανησυχία. Τους Αμερικανούς τους ενδιέφερε πολύ περισσότερο η εκρηκτική κατάσταση που επικρατούσε στη γειτονική Περσία. Εκεί, το καταπιεστικό καθεστώς του Σάχη κλυδωνιζόταν όλο και περισσότερο από μια συνεχώς διογκούμενη λαϊκή αντίδραση. Η κυβέρνηση του προέδρου Κάρτερ κάνοντας επίδειξη πολιτικής μυωπίας στάθηκε ανίκανη να προβλέψει την εξέλιξη των πραγμάτων και στα δύο κράτη. Το μοναδικό κράτος της περιοχής που ανησύχησε από την διαγραφόμενη εξέλιξη των πραγμάτων στο Αφγανιστάν, ήταν η Κίνα. Οι Κινέζοι είχαν πάντοτε στενούς δεσμούς με τις νομαδικές φυλές των αφγανοκινεζικών συνόρων και δεν έβλεπαν «με καλό μάτι» τη συνεχώς αυξανόμενη σοβιετική επιρροή στη χώρα. Άρχισαν αμέσως να εφοδιάζουν με όπλα και πυρομαχικά τους μουσουλμάνους αντάρτες. Στις 14 Φεβρουαρίου 1979 άγνωστοι απήγαγαν τον Αμερικανό πρεσβευτή στην Καμπούλ. Οι Αμερικανοί αρχίζουν να ανησυχούν αλλά η κατάσταση στην Περσία δεν τους αφήνει πολλά περιθώρια αντιδράσεων. Τελικά ο Αμερικανός πρεσβευτής δολοφονήθηκε, ενώ στην Περσία το καθεστώς του Σάχη καταρρέει.

Το Μάρτιο του 1979, ο αριθμός των Σοβιετικών στο Αφγανιστάν έφτασε τους 5.000 άνδρες. Συγχρόνως οι μουσουλμάνοι αντάρτες άρχισαν να κλιμακώνουν τις επιθέσεις τους εναντίον των κυβερνητικών στρατευμάτων εξοντώνοντας χιλιάδες από αυτούς.

Μια αντικυβερνητική διαδήλωση στο Χεράτ, τη σημαντικότερη πόλη του βορειοδυτικού Αφγανιστάν, εξελίχθηκε σε οδομαχία που κράτησε τέσσερις ημέρες. Τουλάχιστον τρεις χιλιάδες Σοβιετικοί και πολύ περισσότεροι κυβερνητικοί στρατιώτες ρίχθηκαν στη μάχη. Ο αριθμός των νεκρών και από τις δύο πλευρές έφτασε τους 12.000.

Λίγες ημέρες αργότερα το πρακτορείο «Τασς» κατηγόρησε την Κίνα, το Ιράν και το Πακιστάν ότι υποστηρίζουν αντεπαναστατικές δυνάμεις μέσα στο Αφγανιστάν. Η ανησυχία των Σοβιετικών μεταφράζεται με μια επίσκεψη στην Καμπούλ τον Απρίλιο του 1979, του στρατηγού Γιεπίσεφ, αρχηγού της κεντρικής πολιτικής διοίκησης του σοβιετικού στρατού. Η κατάσταση που γνώρισε δεν ήταν καθόλου ικανοποιητική. Οι αντάρτες είχαν υπό τον έλεγχό τους τα τρία τέταρτα της χώρας. Στις 30 Μαΐου 1979 οι Σοβιετικοί αποκαλούν για πρώτη φορά το Αφγανιστάν «μέλος της σοσιαλιστικής κοινότητας εθνών» μέσω μιας ανακοίνωσης του πρακτο-

Οι τάξεις των ανταρτών πυκνώνουν συνεχώς από λιποταξίες ανδρών του κυβερνητικού στρατού, αλλά και από τις μάζες των προσφύγων που καταφεύγουν στο γειτονικό Πακιστάν κυρίως.

ρείου Τας, σε μια προσπάθειά τους να δημιουργήσουν τετελεσμένα γεγονότα.
Τον Αύγουστο 2.000 επίλεκτοι στρατιώτες της φρουράς της Καμπούλ εξεγείρονται. Την πόλη περικυκλώνουν πολλές αντάρτικες μονάδες που βοηθούν τη φρουρά. Κατά την εξέγερση εκτελέστηκαν πολλοί Σοβιετικοί που πιάστηκαν αιχμάλωτοι. Ο Ταράκι για να αντιμετωπίσει την κατάσταση ζητάει εσπευσμένα βοήθεια από τους Σοβιετικούς. Αυτοί ανταποκρίνονται και καταστέλλουν την εξέγερση. Στις μάχες χρησιμοποιήθηκαν μαχητικά ελικόπτερα Mi-24 Χάιντ με τα χρώματα της αφγανικής αεροπορίας, αλλά με Σοβιετικούς πιλότους. Οι τάξεις των μουσουλμάνων ανταρτών πύκνωσαν απότομα. Το ρεύμα των προσφύγων προς το Πακιστάν αυξήθηκε και οι πρόσφυγες έφτασαν τους 150.000. Οι αντάρτες ήταν πλέον πολύ ισχυροί. Μεγάλες πόλεις λεηλατούνταν. Τον Αύγουστο η πόλη Σαρόμπι - μόλις 50 χιλιόμετρα από την Καμπούλ - λεηλατήθηκε από τους αντάρτες οι οποίοι κατέστρεψαν πολλά τεθωρακισμένα οχήματα. Στις 23 Αυγούστου χίλιοι στρατιώτες ενώθηκαν με τους αντάρτες. Και τότε οι Σοβιετικοί αποφάσισαν να δράσουν πιο αποτελεσματικά: Τέσσερις χιλιάδες άνδρες του Κόκκινου Στρατού ανέλαβαν υπό τον πλήρη έλεγχό τους τη σημαντικότερη αεροπορική βάση της χώρας, το στρατιωτικό αεροδρόμιο του Μπαγκράμ, 30 χιλιόμετρα βόρεια της Καμπούλ. Λίγο αργότερα τερματίστηκε η εξουσία του Μωχάμετ Ταράκι. Στις 16 Σεπτεμβρίου 1979 ο Χαβιζουλάχ Αμίν υπουργός Εξωτερικών και Αμυνας, ανέτρεψε τον Ταράκι που εκτελέστηκε.
Στις 23 Σεπτεμβρίου η Σοβιετική Ενωση έστειλε δέκα τακτικούς λόχους στην Καμπούλ οι οποίοι αναπτύχθηκαν γύρω από την πόλη. Οι Δυτικοί άρχισαν να παρακολουθούν με αγωνία και ανησυχία τα γεγονότα. Στην πρωτεύουσα δημιουργήθηκε από τους Σοβιετικούς ειδικό «Γραφείο Επιχειρήσεων» για το συντονισμό των επιχειρήσεων. Οι δορυφόροι συλλαμβάνουν κινήσεις αερομεταφερομένων δυνάμεων κατά μήκος των σοβιετοαφγανικών συνόρων.
Οι ΗΠΑ προσπαθώντας να αντιδράσουν στέλνουν μια νότα διαμαρτυρίας στη Μόσχα.
Στο τέλος Νοεμβρίου το αφγανικό στρατηγείο ανακοινώνει τον αιχμαλωτισμό μιας ομάδας ανταρτών οι οποίοι - σύμφωνα με την ανακοίνωση - είχαν εκπαιδευτεί και εξοπλιστεί στην Κίνα. Μετά από λίγο οι αιχμάλωτοι ομολόγησαν ότι άλλοι 700 αντάρτες πρόκειται να μπουν στο Υψίπεδο του Παμίρ από την Κίνα. Αμέσως Σοβιετικοί αλεξιπτωτιστές έπεσαν στο Υψίπεδο για να αποκρούσουν τους αντάρτες.
Δεν έχει γίνει ακόμα γνωστό αν το επεισόδιο ήταν πραγματικό ή σκηνοθετημένο. Και αυτό γιατί κατά την εισβολή μία από τις κυριότερες δικαιολογίες ήταν η απόκρουση της «κινεζικής απειλής».
Στις αρχές Δεκεμβρίου κηρύχτηκε μερική επιστράτευση στο Τουρκεστάν και στις σοβιετικές περιοχές της Κεντρικής Ασίας. Αργότερα θα αποδεικνυόταν πόσο μεγάλο ήταν το σφάλμα των Σοβιετικών, να στείλουν στο Αφγανιστάν στρατεύματα. Στις 18 Δεκεμβρίου πολλοί λόχοι του Κόκκινου Στρατού μεταφέρθηκαν αεροπορικώς στην Καμπούλ και προωθήθηκαν σε διάφορα στρατηγικά σημεία του Αφγανιστάν. Οι διαθέσεις των Σοβιετικών δεν κρύβονταν πλέον. Ο Χαβιζουλάχ Αμίν αρχίζει να μην αισθάνεται «άνετα». Μια πιθανή εισβολή ίσως οδηγούσε και στη δική του πτώση. Τις παραμονές των Χριστουγέννων του 1979, οι ΗΠΑ προειδοποιούν το Κρεμλίνο, ότι σε περίπτωση εισβολής τα μέτρα που θα λάβουν θα είναι άμεσα και δραστικά. Η σοβιετική απάντηση υπήρξε αρκετά σαφής: Στις 23 Δεκεμβρίου, 5.000 άνδρες της 105ης Αερομεταφερόμενης Μεραρχίας Φρουρών μεταφέρθηκαν στα αεροδρόμια της Καμπούλ και του Μπαγκράμ. Η εισβολή είχε αρχίσει.

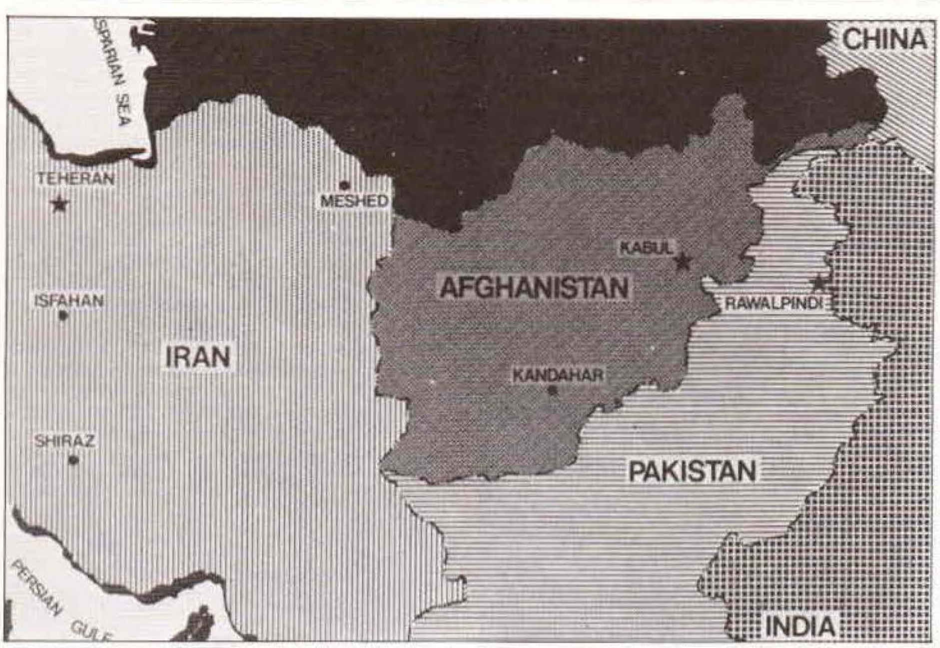
Η ΕΙΣΒΟΛΗ

Στις 27 Δεκεμβρίου έγινε πραξικόπημα στην Καμπούλ. Σοβιετικοί αλεξιπτωτιστές και ειδικοί κομμάντος «Σπέτσνατζ» μαζί με μέλη του αφγανικού Κ.Κ. μπήκαν το απόγευμα στο παλάτι Ντουραλαμάν που βρισκόταν ο Αμίν.
Η προεδρική φρουρά ενισχυμένη με οκτώ άρματα Τ-54 προσπάθησε μάταια να ανακόψει τους Σοβιετικούς κομμάντο. Οι τελευταίοι με την κάλυψη τεθωρακισμένων BMD κατάφεραν μέσα σε λίγη ώρα να κάμψουν την αντίσταση της

Χιλιάδες Σοβιετικοί έχουν σκοτωθεί ή πιαστεί αιχμάλωτοι στα έξι χρόνια του πολέμου. Στη φωτογραφία βλέπουμε τον Κλάιμ Λεφτσεβούλεβιτς, έναν από τους πολλούς Σοβιετικούς αλεξιπτωτιστές που έχουν πιαστεί αιχμάλωτοι.

φρουράς. Ο Αμίν εκτελέστηκε μέσα στο ίδιο του το γραφείο. Την ώρα που ο Αμίν εκτελείτο, αποβιβαζόταν από ένα Αn-22 στο αεροδρόμιο της Καμπούλ το «κρυφό χαρτί» των Σοβιετικών, ο Μπαμπράκ Καρμάλ που είχε επιλεχθεί σαν διάδοχος του Αμίν. Ταυτόχρονα με ένα μαγνητοφωνημένο ραδιοφωνικό μήνυμα που εξέπεμψε ένας σοβιετικός ραδιοσταθμός, ο Καρμάλ ζητούσε την επέμβαση των Σοβιετικών «για να σταθεροποιηθεί η κατάσταση». Οι Σοβιετικοί είχαν πλέον την «άδεια» που ζητούσαν από το 1837...
Τρεις αερομεταφερόμενες μεραρχίες η 105η, η 103η και η 104η αποβιβάστηκαν διαδοχικά στο αεροδρόμιο της Καμπούλ, από τα μεγάλα μεταγωγικά ΑΝ-22.
Συγχρόνως τρεις μηχανοκίνητες μεραρχίες, εισέβαλαν στη χώρα.
Η 5η μηχανοκίνητη μεραρχία προωθήθηκε προς την στρατηγική περιοχή του Χεράτ στα βορειοδυτικά.
Μια άλλη μηχανοκίνητη η 20ή άρχισε να προελαύνει προς τα κινεζικά σύνορα, ενώ μια τρίτη μηχανοκίνητη, η 36η κατευθύνθηκε προς την κεντρική περιοχή της χώρας. Συγχρόνως ειδικές ομάδες κομμάντο «Σπέτνσνατζ» και αλεξιπτωτιστές κατέλαβαν ορισμένα στρατηγικά σημεία για να εμποδίσουν τη δράση Αφγανών ανταρτών. Οι «Σπέτσνατζ» κατέλαβαν κυβερνητικά κτίρια, κέντρα επικοινωνιών, διοικητικά κέντρα και σημεία «κλειδιά» στη χώρα όπως το τούνελ Σαλάνγκ Πας. Η δράση των «Σπέτσνατζ», υπήρξε αποφασιστικής σημασίας για την επιχείρηση εισβολής.
Έδρασαν με μεγάλη ταχύτητα και πολύ αποτε-

Το Αφγανισταν βρισκεται «φυτεμένο» αναμεσα σε τεσσερις κόσμους. Η Σοβιετική Ενωση καλύπτει τα βόρεια σύνορά του, και το φιλοδυτικό Πακιστάν τα νότια και ανατολικά. Η Κίνα έχει μόλις λίγα χιλιόμετρα κοινά σύνορα με το Αφγανιστάν στα ανατολικά, ενώ το Ιράν της ισλαμικής επανάστασης καλύπτει τα δυτικά σύνορα του Αφγανιστάν.

λεσματικά.

Ενας από τους βασικούς στόχους των Σοβιετικών ήταν η κατάληψη των οδών ανεφοδιασμού των ανταρτών από τις γειτονικές χώρες. Αυτό το πέτυχαν σε πρώτη φάση. Αλλά προσωρινά.

Αλλωστε όσο κι αν συνάντησαν κάποια αντίσταση από τους αντάρτες κατά τη διάρκεια της εισβολής, αυτή δεν ήταν τόσο σοβαρή ώστε να τους προκαλέσει ιδιαίτερα προβλήματα.

Μέσα σε μια εβδομάδα είχε καταληφθεί όλη η χώρα.

ΜΙΑ ΔΥΣΑΡΕΣΤΗ ΕΚΠΛΗΞΗ

Οι Σοβιετικοί χρησιμοποίησαν στη φάση της εισβολής 45.000 - 50.000 άνδρες. Πίστευαν ότι αυτός ο αριθμός ήταν αρκετός για την επίτευξη των στόχων τους, δηλαδή την εξουδετέρωση των Αφγανών ανταρτών. Δύο μήνες μετά την εισβολή οι Μουζαχεντίν έλεγχαν σχεδόν όλη την ύπαιθρο, αναγκάζοντας έτσι την ΕΣΣΔ να υπερδιπλασιάσει μέσα σε επτά μήνες τον αριθμό των ανδρών της στο Αφγανιστάν. Έτσι τον Ιούλιο του 1980 115.000 άνδρες του Κόκκινου Στρατού βρίσκονταν στη χώρα.

Οι Σοβιετικοί στην πρώτη περίοδο του πολέμου μεταξύ 1979 και 1981, έχασαν την ευκαιρία να εκμηδενίσουν τους αντάρτες.

Με την υπεροπλία που διέθεταν θα μπορούσαν να εξουδετερώσουν τις εστίες αντίστασης των ανταρτών με συνδυασμένες επιχειρήσεις κομμάντο και αεροπορίας. Μετά τον εκμηδενισμό των ανταρτών θα εγκαθίστοντο στα ορεινά τους καταφύγια και δεν θα τους άφηναν να ξαναπλησιάσουν εκεί. Αντ' αυτού, άφησαν να περάσουν δύο χρόνια με άσκοπους βομβαρδισμούς χωριών και αμάχων, μια τακτική που το μόνο όφελος που απέφερε ήταν η εκπαίδευση των πληρωμάτων σε βομβαρδισμό πραγματικών - αν και απροστάτευτων - στόχων.

Στις περιπτώσεις που ο βομβαρδισμός συνδυάστηκε με επιχείρηση στρατευμάτων, τα αποτελέσματα ήταν πολύ καλύτερα. Αλλά και εδώ οι Σοβιετικοί έκαναν λάθος: Μετά την επιδρομή στα κρυσφήγετα των ανταρτών, αποσύρονταν.

Έτσι οι αντάρτες είχαν όλη την ευχέρεια να αναδιπλωθούν ή να υποχωρήσουν στο έδαφος του Πακιστάν και μετά από λίγο να ξαναεπιστρέψουν και να επαναλάβουν τις επιθέσεις τους.

Οι Σοβιετικοί, που φημίζονταν ότι έχουν το καλύτερο πεζικό του κόσμου, έδειξαν ανεξήγητη μυωπία σ' αυτήν την περίπτωση. Έδωσαν, έτσι, την ευκαιρία στους αντάρτες να οργανωθούν καλύτερα και να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητά τους.

Ενας άλλος στόχος που οι Σοβιετικοί απέτυχαν μέχρι σήμερα να εκπληρώσουν, ήταν η αποκοπή των ανταρτών από τις οδούς ανεφοδιασμού τους και το μπλοκάρισμα αυτών των οδών. Αν το πετύχαιναν αυτό η υποταγή των μουζαχεντίν θα ήταν ζήτημα λίγων μηνών. Είναι γνωστό ότι οι αντάρτες εφοδιάζονται σε όπλα από την Κίνα και το Πακιστάν.

Ποιοί εφοδιάζουν όμως τους αντάρτες; Εκτός από τους Κινέζους και τους Πακιστανούς βοήθεια σε οπλισμό και χρήματα προσφέρουν και η Αίγυπτος με το Ιράν. Οι ΗΠΑ από το 1983, άρχισαν τις τακτικές αποστολές πολεμικού υλικού. Αυτή τη στιγμή οι αντάρτες διαθέτουν μέχρι και υπερσύγχρονους φορητούς αντιαεροπορικούς πυραύλους «Στίνγκερ».

Αρχικά οι Αμερικανοί έστειλαν μεγάλες ποσότητες, σοβιετικής κατασκευής, πολεμικό υλικό που είχε πέσει στα χέρια των Ισραηλινών, από την εκστρατεία του Λιβάνου το 1982.

Εκτός από ελαφρά όπλα στάλθηκαν και φορητοί αντιαεροπορικοί πύραυλοι SA-7. Για τον οπλισμό των δύο εμπολέμων, θα μιλήσουμε όμως αναλυτικότερα πιο κάτω.

Η τακτική μάχης των μουζαχεντίν είναι η ίδια με αυτή που ακολουθούν αιώνες τώρα όλοι οι αντάρτες: Χτύπα και φεύγα. Προσφιλής τακτική τους είναι οι ενέδρες. Το ορεινό και δύσβατο έδαφος της χώρας βοήθησε πολύ αυτό το είδος του πολέμου. Τα άρματα δεν μπόρεσαν να χρησιμοποιηθούν πάνω στα βουνά. Και ο ανταρτοπόλεμος θα είχε ακόμα μεγαλύτερη επιτυχία αν η χλωρίδα της χώρας βοηθούσε περισσότερο. Στο Βιετνάμ, οι Βιέτ - Κονγκ έδρασαν τόσο αποτελεσματικά γιατί οι ζούγκλες τους έκρυβαν από τα ελικόπτερα και τα μαχητικά αεροσκάφη. Στο Αφγανιστάν οι Μουζαχεντίν δεν είχαν αυτήν τη δυνατότητα.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Το μεγάλο μειονέκτημα των Αφγανών ανταρτών είναι ότι δεν αποτελούν μια ενιαία δύναμη. Είναι χωρισμένοι σε πέντε ομάδες. Η μία από αυτές είναι φιλοκινεζική, άλλη μία είναι φιλοπερσική και οι υπόλοιπες έχουν στενούς δεσμούς με το Πακιστάν.

Όπως είπαμε, στην αρχή οι αντάρτες είχαν οξύ πρόβλημα εξοπλισμού των μονάδων τους. Ακόμα και σήμερα από τους 100.000 αντάρτες μόνο οι μισοί φέρονται σαν οπλισμένοι. Στην αρχή, ο οπλισμός τους προερχόταν από επιθέσεις σε αποθήκες υλικού και από τα λάφυρα των μαχών. Τουλάχιστον τους πρώτους μήνες, βαρύ οπλισμό δεν είχαν οι αντάρτες. Από το 1982 άρχισαν να παραλαμβάνουν μεγάλες ποσότητες πολεμικού υλικού. Το 90% του οπλισμού τους είναι σοβιετικής ή κινεζικής κατασκευής.

Χρησιμοποιούν κυρίως αυτόματα σοβιετικά τουφέκια Καλάσνικωφ ΑΚ47, κινεζικές αντιγραφές των Καλάσνικωφ (Type 56), παλιά σοβιετικά αυτόματα PPD40, αρχαία βρετανικά Lee Enfield, και λίγα, πακιστανικής κατασκευής, G-3. Τελευταία άρχισαν να χρησιμοποιούν το καινούριο σοβιετικό αυτόματο τουφέκι, AKS-74 που είναι ο διάδοχος του ΑΚ-47 στο σοβιετικό στρατό, καθώς και τις αυτόματες Καλασνίκοβες, τον κομμάντο τύπο του ΑΚ-47.

Για αντιαεροπορική άμυνα χρησιμοποιούν τα πολύ γνωστά σοβιετικά βαριά πολυβόλα DShK 38/46 που τόσες φορές τα έχουμε δει να εξοπλίζουν των πυργίσκο των σοβιετικών αρμάτων. Σαν όπλα προσβολής χρησιμοποιούν, όλμους των 51 mm. 60 mm και το γνωστό Μ-41 των 82 mm. Χρησιμοποιούν επίσης και εκτοξευτές ρουκετών SPG-9 και μερικούς άλλους των 75 mm και των 82 mm.

Τα μοναδικά πυροβόλα που χρησιμοποιούν είναι τα D-30 Χόβιτζερ των 122 mm. Για δράση εναντίον των τεθωρακισμένων υπάρχουν τα RPG-7 αντιαρματικές νάρκες και ορισμένοι εκτοξευτές βλημάτων. Για αντιαεροπορική δράση αναφέρουμε ήδη τους SA-7, τους «Στίνγκερ» και τους «Ρεντάι» όπως και πολλά βαριά πολυβόλα. Εκτός από αυτά διαθέτουν και λίγα άρματα Τ-55, όπως και τεθωρακισμένα BTR.

Οι Σοβιετικοί χρησιμοποίησαν στο Αφγανιστάν ότι διαθέτει το συμβατικό οπλοστάσιό τους. Εμείς θα σταθούμε σε τρεις περιπτώσεις: Στα άρματα, τα ελικόπτερα και το Su-25 Φρόγκφουτ.

Όταν οι Σοβιετικοί έρριξαν στη μάχη τα Τ-72 πίστεψαν ότι λόγω της ισχυρής θωράκισής τους οι αντάρτες θα ήταν ανίκανοι να τα αντιμετωπίσουν. Κι όμως εκεί φάνηκε μια σοβαρή αδυναμία τους. Τα κάνιστρα της εφεδρικής βενζίνης που βρίσκονταν στο πίσω μέρος, ήταν ακάλυπτα και εύκολος στόχος για τους αντάρτες που τα ανατίναζαν με ευκολία. Η επόμενη σειρά των σοβιετικών αρμάτων, τα Τ-80 δεν είχε αυτό το σοβαρό μειονέκτημα. Η πείρα ενός πολέμου είναι πάντοτε πολύτιμη για τις πολεμικές βιομηχανίες...

Στο Αφγανιστάν για άλλη μια φορά αποδείχθηκε πόσο χρήσιμα είναι τα μαχητικά ελικόπτερα. Δεν θα είναι υπερβολή αν πούμε ότι οι Σοβιετικοί κέρδισαν πολλές μάχες χάρη στα Mil Mi-24 Χάιντ που χρησιμοποιήθηκαν κυρίως στις εκδόσεις -C/-D/-E.

Το αεροσκάφος Su-25 Φρόγκφουτ κινηματογραφήθηκε από ένα βρετανικό συνεργείο τη στιγμή που έκανε επίθεση εναντίον των Αφγανών ανταρτών και δημιούργησε μεγάλη εντύπωση στη Δύση. Πολύ γρήγορα έγινε εξίσου «διάσημο» με το Χάιντ στις αποστολές βομβαρδισμού. Σε κάθε πτέρυγα έχει τρεις φορείς οπλισμού. Έχουν αναφερθεί τουλάχιστον δύο καταρρίψεις Φρόγκφουτ από τους αντάρτες. Θεωρείται αντίστοιχο με το αμερικανικό Α-10, αν και είναι πιο ελαφρά οπλισμένο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Σύμφωνα με τα μέχρι στιγμής δεδομένα, οι Σοβιετικοί αποκλείεται να χάσουν τον πόλεμο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι θα τον κερδίσουν σίγουρα. Όπως έχει γίνει ήδη αντιληπτό, οι καταστάσεις που τον συντηρούν (αντάρτικες ομάδες που αποτελούν δύσκολους στόχους αλλά και που δρουν ανεξάρτητα μεταξύ τους, απροθυμία της ΕΣΣΔ να υποχωρήσει για ευνόητους λόγους) θα μείνουν απαράλλαχτες για άγνωστο χρονικό διάστημα.

Εξάλλου οι όποιες πιέσεις που θα μπορούσαν να εξασκηθούν από τρίτους για τον τερματισμό του πολέμου είναι ουσιαστικά «νεκρό γράμμα». Μόνο οι Ηνωμένες Πολιτείες είχαν επιβάλλει στην αρχή του πολέμου διάφορες οικονομικές και εμπορικές κυρώσεις στη Σοβιετική Ενωση, αλλά και αυτές άρθηκαν ή πρόκειται να αρθούν. Και βέβαια η στάση της κοινής Γνώμης στο θέμα αυτό ελάχιστα ή και καθόλου δεν επηρεάζει τις εξελίξεις.

Την ίδια στιγμή ο πόλεμος αντί να μειώνεται σε ένταση, «φουντώνει», όπως καθημερινά μεταδίδουν τα ειδησεογραφικά πρακτορεία, σύμφωνα με τα οποία ο μέχρι σήμερα απολογισμός της σύρραξης σε ανθρώπινες απώλειες φθάνει το 1.000.000 νεκρούς... □

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

• Soldier of Fortune 2/84, 4/84, 7/84, 12/84 • Military Technology 12/83, 10/85 • Defence & Foreign Affairs 9/85 • International Combat Arms 11/84 • Jane's Defence Weekly 23.11.85 • Armed Forces 2/84, 3/84, 6/84, 2/85, 7/85 • Defence Update 5/84, 12/84, 3/85, 4/85, 8/85, 10/85 • Modern Tanks & Fighiting Vehicles (Salamander) • Modern Fighting Aircraft & Modern Military Aircraft (Bill Gunston, Salamander) • Time 9.1.84 • Newsweek 5.12.83 • Flight International 19.11.83, 24.12.83, 2.1.84, 14.4.84.

ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Τα περισσότερα από τα παλιά τεύχη της *«ΠΤΗΣΗΣ»* εξαντλούνται γρήγορα. Υπενθυμίζουμε λοιπόν σ' αυτούς που ενδιαφέρονται ότι μπορούν να αγοράσουν όσα υπάρχουν ακόμα από τα γραφεία μας (Αναπαύσεως και Γοργίου 6, Αθήνα 116 36). Παραθέτουμε μερικά ενδεικτικά άρθρα από κάθε τεύχος:

■ ΤΕΥΧΟΣ 19, Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1982:
Ελληνική Πολεμική Αεροπορία, Airbus A310, Πλανήτης Γη, Bell AH-1S, Hughes AH-64A Apache, Farnborough '82, Dornier Do 335.

■ ΤΕΥΧΟΣ 20, Ιανουάριος - Φεβρουάριος 1983:
Boeing 757, Οι Αερομεταφορές στην Ελλάδα και στην ΕΟΚ, Ανάπτυξη Αεροδρομίων μέχρι το 2000, B-1B, Backfire, Διαστημικό Τηλεσκόπιο, PZL M-18, Τα πειραματικά MiG του Β' Π.Π., Τα υποψήφια εκπαιδευτικά της Πολεμικής Αεροπορίας.

■ ΤΕΥΧΟΣ 21, Μάρτιος - Απρίλιος 1983:
Dornier Do 228, ΝΑΤΟ - Σύμφωνο Βαρσοβίας: Η στρατιωτική Ισορροπία, Η Αξιοπιστία του ΝΑΤΟ, Η Αντιαεροπορική Άμυνα, Υπερασπίζοντας ένα Αρχιπέλαγος, Πύραυλοι Κρουζ, Η Αεροπορική Βιομηχανία στην Ελλάδα, Η Ασφάλεια Επιβατών Σήμερα, Το Μέλλον του Ανθρώπου στο Διάστημα, P-38 Lightning.

■ ΤΕΥΧΟΣ 22, Μάιος - Ιούνιος 1983:
F-14 Tomcat, Ελληνική Αντιαεροπορική Άμυνα, Ηλεκτρονικός Πόλεμος, Άρτεμις 30, Stealth Bomber, Μαύρες Τρύπες, Bristol Beaufighter, Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές και Αεροπορία.

■ ΤΕΥΧΟΣ 23, Ιούλιος - Αύγουστος 1983:
Ελληνικές Αεροπορικές Βιομηχανίες: F-15 Eagle, Συστήματα Πλοήγησης Αεροσκαφών, Οι Αμερικανικές Βάσεις στην Ελλάδα, Ακροβατικά Αεροπλάνα, Βάσεις στη Σελήνη, Junkers Ju 287.

■ ΤΕΥΧΟΣ 24, Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 1983:
F-16C, Ραντάρ Μαχητικών Αεροσκαφών, Αεροσκάφη Κάθετης Αποπροσγείωσης στο πεδίο της Μάχης, Ζωή στο Σύμπαν, Νέα Δόγματα του ΝΑΤΟ και του Συμφώνου της Βαρσοβίας, Πύραυλοι Αέρος-Εδάφους, Δορυφόροι Στρατιωτικών Επικοινωνιών, Τεχνική Αεροπορική Εκπαίδευση στην Ελλάδα, Οπτικές Ίνες.

■ ΤΕΥΧΟΣ 25, Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1983:
Σχολή Ικάρων, Πετάμε μ' ένα Ελληνικό F-5B, Δυνάμεις Ελλάδας - Τουρκίας (α' μέρος), Στρατηγικά Συστήματα JVX: Αεροσκάφος Κινητού Στροφείου, Νέα Σοβιετικά Μαχητικά, Το Μέλλον των Αμερικανικών Βάσεων στην Ελλάδα, Στρατηγικά Μέταλλα, Υπερκριτική Πτέρυγα, Ο τερματισμός της Πτήσης 007, Πως πετά το Ελικόπτερο.

■ ΤΕΥΧΟΣ 26, Ιανουάριος - Φεβρουάριος 1984:
Ο Ανθυποβρυχιακός Πόλεμος από τον Αέρα, F-16 / 79, F-20, Mirage III NG, Δυνάμεις Ελλάδας - Τουρκίας (β' μέρος), Στρατηγική Άμυνας Νησιών, Αεροσκάφη περιφερειακών Μεταφορών, Η Επανάσταση στο Κόκπιτ, Έρχονται τα Ρομπότ!, Spacelab, ο Γαλαξίας μας, Η γέννηση Νέων Άστρων.

■ ΤΕΥΧΟΣ 27, Μάρτιος - Απρίλιος 1984:
F-18 Hornet, Sikorsky UH-60 Blackhawk, Αντιπυραυλική Άμυνα Πλοίων, Η Δύναμη Έγκαιρης Προειδοποίησης του ΝΑΤΟ, Αεροσκάφη χωρίς Πτέρυγες, Ατύχημα Τενερίφης, Συνθετικά Υλικά.

■ ΤΕΥΧΟΣ 28, Μάιος - Ιούνιος 1984:
Panavia Tornado, Η εξέλιξη των Ελικοπτέρων μέχρι το 2000, STAR WARS, Χημικός Πόλεμος, Laser στο πεδίο της Μάχης, Οι Αερομεταφορές στον 21ο αιώνα, Η Γέννηση και ο Θάνατος του Σύμπαντος, P-51 Mustang, Δορυφορική Τηλεόραση.

■ ΤΕΥΧΟΣ 29, Ιούλιος - Αύγουστος 1984:
Mil Mi-24 Hind, Πύραυλοι Εδάφους - Επιφάνειας, Μελλοντική Τεχνολογία V/STOL, Η Νέα Μορφή του ΝΑΤΟ, Αναγνώριση από τον Αέρα, Ταξίδι στ' Αστέρια, Σελήνη, Το Μέλλον των Διαστημικών Πτήσεων.

■ ΤΕΥΧΟΣ 30, Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 1984:
Η Αγορά του Αιώνα: Έτος 6ο, Πόλεμος Ιράν - Ιράκ (Α' μέρος), Mirage 2000, Πύραυλοι Αέρος-Αέρος, Μορφή και Οργάνωση του Συμφώνου της Βαρσοβίας, Τινάνας, Bristol Blenheim.

■ ΕΚΤΑΚΤΟ ΤΕΥΧΟΣ, Φθινόπωρο '84 (Αφιέρωμα στην Άμυνα):
Πύραυλοι Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, Η Νέα Γενιά των Μαχητικών, Saab Viggen, A-10A Thunderbolt II, HUD, Στρατηγική Αντιμετώπισης Αεροπορικών Σχηματισμών, Παραψυχολογία & Άμυνα, Τεχνολογία Ηλεκτρονικών Άμυνας, Η Νέα Φρεγάτα του ΝΑΤΟ.

■ ΤΕΥΧΟΣ 31, Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1984:
Πετώντας μ' ένα ελληνικό TA-7H Corsair II, Εξομοιωτές Πτήσης, Defendory '84, Propfan, Η Φυσιολογία της Πτήσης, Εμπορική Εκμετάλλευση του Διαστήματος.

■ ΤΕΥΧΟΣ 32, Ιανουάριος - Φεβρουάριος 1985:
Ελληνική Αεροπορία Στρατού, Grumman X-29A, Η Αγορά του Αιώνα, Ισορροπία Δυνάμεων στην Κεντρική Ευρώπη, Εκτινασσόμενα Καθίσματα, Αμερικανικός Διαστημικός Σταθμός, Προηγμένα Συστήματα Ελέγχου Πτήσης, Me 109, Το Μέλλον στη Σχεδίαση Πολιτικών Αεροσκαφών.

■ ΤΕΥΧΟΣ 33, Μάρτιος - Απρίλιος 1985:
Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό, F-111, Το Πρόγραμμα JET, Νέο Διεθνές Αεροδρόμιο Αθήνας, Το Μέλλον του Μαχητικού Αεροσκάφους, Εναέρια Έγκαιρη Προειδοποίηση Χαμηλού Κόστους, Αναζητώντας Εξωγήινους Πολιτισμούς.

■ ΤΕΥΧΟΣ 34, Μάιος - Ιούνιος 1985:
Αφιέρωμα στην Πολιτική Αεροπορία: Airbus A320, Boeing εναντίον Airbus, Νέοι Κανονισμοί Θορύβου, Δικινητήρια Αεροσκάφη, Κινητήρες Επιβατικών Τζετ, Απελευθέρωση Αερομεταφορών, MLS, Επίσκεψη στο Ραντάρ της Λήμνου, MDD C-17.

■ ΤΕΥΧΟΣ 35, Ιούλιος - Αύγουστος 1985:
Ελικόπτερα Ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού, Αεροπλανοφόρα, Le Bourget '85, Δυνάμεις Ελλάδας - Τουρκίας, Ναρκοθέτηση & Ναρκαλίευση από τον Αέρα, RPV, Ραντάρ Σοβιετικών Αεροσκαφών, Boeing 737-300, Εμβολοφόροι Αεροκινητήρες, Microlights, Δείτε τον Κομήτη του Halley, Spitfire, Η Ευρώπη μετά τον Αριάν.

■ ΤΕΥΧΟΣ 36, Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 1985:
Εκσυγχρονισμός Αεροσκαφών Πολεμικής Αεροπορίας, F-4 Phantom, Νέα Άρματα Μάχης για τον Ελληνικό Στρατό, Ψυχικός Πόλεμος, Αεροσκάφη για επιχειρηματίες, Η Σκεπτόμενη Πτέρυγα, Πειραματικά Αεροσκάφη, Αγροτική Αεροπορία,

■ Όσοι μένουν μακρυά μπορούν να στείλουν ταχυδρομική επιταγή 140 δρχ. +15 δρχ. για κάθε τεύχος. Στο πίσω μέρος της επιταγής πρέπει να σημειώνονται απαραίτητα οι αριθμοί των τευχών.